



**משרד הפנים**  
המינהל לשירותי חירום  
האגף לרישוי עסקים ואתרי רחצה

# מדריך לבטיחות בים ובחופים

**הכירו את הסכנות  
כדי להימנע מתאונות מיותרות!**



האגף לרישוי עסקים ואתרי רחצה





# מדינת ישראל

משרד הפנים  
המינהל לשירותי חירום  
האגף לרישוי עסקים ואתרי רחצה

קריית הממשלה רח' מנחם בגין 125 ת"א  
טלפון 03-7632608  
פקס 03-7632610

כתיבה ועריכה:  
**עאטף חיראלדין**  
מנהל תחום אתרי רחצה במשרד הפנים

יעוץ מקצועי והפקה:  
ד. לבקוביץ יעוץ והדרכה בע"מ

**מהדורה תשע"ב - 2012**

בכל מקרה בו תתגלה סתירה בין האמור במדריך זה לבין  
נוסח דברי החקיקה - יגבר נוסח דברי החקיקה.

כל מקום במדריך זה שבו נעשה שימוש בלשון זכר  
הכוונה גם ללשון נקבה.

© כל הזכויות שמורות למשרד הפנים

## ציבור נכבד,

החופים בישראל משתרעים על פני 306 ק"מ, מתוכם כ- 19 ק"מ מסווגים כמקומות המוכרזים לרחצה עם שירותי הצלה פעילים בזמני הרחצה שנקבעו בחוק העזר העירוני, כ- 163 ק"מ מסווגים כמקומות אסורים לרחצה, וכ- 124 ק"מ הם שטחי חוף בלתי מסווגים, שלציבור הרחב יש גישה חופשית אליהם אך לא ניתנים בהם שירותי הצלה.

ציבור של מיליוני בני אדם, בגילאים שונים מהארץ ומחו"ל, נהנים בחופים ובמגוון פעילויות רחבות ואולם, כידוע, קיימים בהם גם סיכונים ולצערנו מתרחשים מעת לעת תאונות שונות וביניהן אף טביעות למוות. ואכן, כולנו מודעים לכך שהים מסוכן עקב התנאים המיוחדים אותו וגם אם ינקטו כל אמצעי הזהירות והבטיחות הסבירים, לא יהיה ניתן, למנוע לחלוטין מקרי טביעה ותאונות אחרות.

הסיכונים בחופי הרחצה מגוונים החל מהגורמים הפיזיים המיוחדים את אתרי הרחצה ובראש וראשונה בגורם האנושי, שלבטח מודע לסכנות אך לא תמיד נשמע להוראות ולכללי התנהגות בטוחים המותאמים לאתרי רחצה.

מדריך זה נועד להציג לפניכם את עיקרי הסיכונים שבפניהם אתם נחשפים ואת הדרכים המומלצות להימנע מסיכונים אלה ולחזור בריאים ושלמים הביתה.

מאחלים לכם רחצה מהנה ובטוחה.

**עאטף חיראלדין**

מנהל תחום אתרי רחצה

**אשר גרנר**

מנהל האגף לרישוי עסקים  
ואתרי רחצה

# תוכן עניינים

## סוגי חופים

5..... מקום מוכרז לרחצה

## כיצד להימנע מטביעה?

8..... מהי טביעה?

9..... כללי התנהגות למניעת טביעה

## גורמים פיזיים הגורמים לטביעה

10 ..... רוחות

11 ..... גלים

11 ..... זרמים

12 ..... עומק מים, בורות ותעלות

13..... ים המלח - סכנה מים מלוחים

## כיצד להימנע מסכנות?

14 ..... סלעים ושוניות

14 ..... שוברי גלים

15 ..... כלי שייט ממונעים וספורט ימי

15 ..... מדוזות

16 ..... זיהום ים וחופים

16 ..... מצוקי כורכר

17 ..... בעלי חיים

17 ..... כלי רכב בחוף הים

17 ..... קרינת שמש וחום



# סוגי חופים

מבחינים בשלושה סוגים מרכזים של חופים מבחינת רמת הסיכון בהם:

- מקומות המוכרזים לרחצה
- מקומות המוכרזים כאסורים לרחצה
- מקומות שאינם מוכרזים

## מקום רחצה מוכרז לרחצה

חופים המיועדים לרחצה, המתוחמים בגבולות המסומנים בשילוט וניתנים בהם שירותים ואמצעים שונים כגון שירותי הצלה ועזרה ראשונה, מלתחות, מקלחות, שירותים וסככות צל שנועדו להבטיח את בטיחותם, ביטחונם, בריאותם נוחיותם ורווחתם של הציבור הרחב המגיע אליהם.

כאשר מקום רחצה מוכרז פעיל ומאויש

בשירותי הצלה, האחריות

לשלוש ציבור הרוחצים בים מוטלת על המצילים והם אלו המעריכים את הסכנות ומכוונים את הקהל בהתאם להערכה זאת, בנוסף לגורמים מקצועיים אחרים שבשטח כמו הפיקוח העירוני וגורמי הביטחון השונים.

ההכוונה הכללית של המתרחצים למידת הסיכון בים מתבצעת באמצעות הוראות המצילים אשר מניפים דגלי סימון של מצב הים על תחנת ההצלה בצבעים לבן, אדום ושחור.



## סימון דגלים בתחנת הצלה - מאפיינים:



דרגת סיכון 1	דרגת סיכון 2	דרגת סיכון 3
דגל שחור	דגל אדום	דגל לבן
הרחצה אסורה	הרחצה מותרת בהגבלה	הרחצה מותרת

### כללי התנהגות במקום רחצה מוכרז

- הישמעו להוראות המצילים.
- הרחצה מסוכנת בהיעדר שירותי הצלה.
- הרחצה אסורה כאשר מונף דגל שחור.
- הרחצה מסוכנת ומותרת בהגבלה כאשר מונף דגל אדום.
- הרחצה מותרת כאשר מונף דגל לבן.
- שימו לב - לעיתים גם במקום רחצה מוכרז קיימים מקומות מסוכנים שהרחצה בהם אסורה והם ייתחמו ע"י המצילים באמצעים שונים כגון דגלי אזהרה, חבלול ומצופים.
- פעילות כלי שייט וספורט מים כגון גלשנים אסורה.
- שימו לב לחפץ חשוד.
- הנהיגה ברכב אסורה.
- אין להכניס בעלי-חיים למעט כלבי נחייה.
- חבשו כובע, הרבו בשתיית מים והימנעו מחשיפה לשמש.
- אין לשחק בכדור אלא במקום המיועד לכך.
- אין להכניס בקבוקי זכוכית ואין להבעיר אש.
- חל איסור הכנסת אלכוהול לחופים.
- שימרו על ניקיון החוף.

### הורים!

השגיחו על ילדיכם כך שיהיו תמיד בקרבתכם

## לתשומת לב!

מקום רחצה מוכרז

אינו מאויש תמיד

בשירותי הצלה

ועזרה ראשונה,

מאחר שתקופת עונת

הרחצה היא מוגבלת

וכך גם שעות הרחצה.

המועדים של ימי

ושעות הרחצה

נקבעים בחוקי העזר

העירוניים, מצוינים

בכניסות לחופים ו/או

על תחנות ההצלה וכן

מתפרסמים באתר

האינטרנט של הרשות

המקומית.



# כיצד להימנע מטביעה?

## מהי טביעה?

**טביעה** מהווה בעיה כלל עולמית ומהווה גורם יחסי מרכזי בהיקף מקרי המוות מתאונות בארצות מפותחות.



**טביעה** גורמת למוות. אלה השורדים אותה

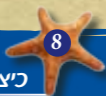
עלולים לסבול ממוגבלויות שונות.

**טביעה** היא תהליך של חנק שבו הטובע אינו נושם כתוצאה

מחדירת מים לגוף ובמיוחד לריאות. איבוד ההכרה מתרחש בתוך 2 דקות מרגע הטביעה ונזק מוחי בלתי הפיך בתוך 4-6 דקות.

**טביעה** נגרמת מסיבות אנושיות ("הגורם האנושי") - אי ידיעת שחייה, שכרות, אובדן עשתונות וחרדה, העדר משמעת וציות להוראות כגון רחצה במקומות אסורים ורחצה בלילה. מבעיות רפואיות של המתרחצים. מסיבות פיזיות כגון רוחות, גלים, סלעים, זרמים, בורות ותעלות.

מודעות לגורמי הטביעה ומניעה הם המפתח לפתרון מקרי הטביעות





## כללי התנהגות למניעת טביעה

- תמיד לרחוץ בחוף מוכרז ובשעות הרחצה כשהוא פועל ומאויש בצוות הצלה ומגישי עזרה ראשונה מקצועיים. **זכרו! רוב מקרי הטביעה מתרחשים במקומות שבם לא פועלים שירותי הצלה ועזרה ראשונה.**
- הישמעו הוראות המצילים, הפקחים ושירותי הביטחון.
- אל תרשו לילדכם הקטנים לשהות לבדם בחוף ובמים, היו תמיד בקרבתם ובקשר עין.
- פעלו לפי ההנחיות המופיעות בשילוט שבחופים.
- לאחר ארוחה הימנעו מלהיכנס למים על מנת להימנע מחנק.
- שתייה חריפה ושכרות מסוכנת בים בדיוק כמו בנהיגה. הימנעו מכניסה למים כאשר הינכם שתויים.
- רחצה בלילה מסוכנת והיא אסורה.
- הישארו בקרבת החוף אם אינכם מטיבים לשחות.
- כאשר הינכם מתרחקים מהחוף הקפידו ככל שניתן להימצא תמיד בקשר עין עם מתרחצים אחרים.
- לא כל מי שמיטיב לשחות יודע גם להציל. מקרי טביעה רבים אירעו בעת ניסיונות הצלה של אנשים בלתי מיומנים וללא ציוד מתאים. לכן הפעילו שיקול דעת והזעיקו במידת הצורך סיוע של כוחות הצלה מקצועיים.



## גורמים פיזיים העלולים לגרום לטביעה

### רוחות

רוחות עלולות לגרום לגלים גבוהים, זרמים ולהיסחפות ללב ים, בהתאם לכיוון הרוח.

**בים התיכון -** רוחות צפוניות בתחילת וסוף עונת הרחצה לקראת ספטמבר אוקטובר. הרוחות מעלים את הים וגורמות לזרימות חזקות. רוחות מזרחיות עלולות לגרום להיסחפות של מתרחצים לעומק הים, במיוחד אם הם משתמשים באמצעי ציפה שונים.

**בכנרת -** הופעה הפתאומית של רוח מערבית, במיוחד בשעות אחה"צ, מסוכנת מאוד להיסחפות של מתרחצים ובמיוחד נופשים עם כלי שיט קטנים (מזרונים, וסירות גומי מתנפחות מפרשיות, סירות מנוע קטנות, קיאקים וכו').

### שימו לב!

- בימים שבהן קיימות רוחות חזקות הימנעו מלהיכנס למים.
- בכנרת היו מודעים במיוחד לרוח המערבית של אחה"צ והקפידו שלא להתרחק מהחוף.

## גלים

גלים נוצרים מרוחות ועלולים לגרום לזרמים מסוכנים, לחבטות ולהתנפצות מתרחצים לקרקעית הים והסלעים.

### שימו לב!

- נהגו בזהירות מרבית כאשר הים גלי.
- הישמעו להוראות המצילים.
- בהיעדר מצילים הימנעו להיכנס לים כאשר הים גלי.

## זרמים ("מערבולות")

חלק ממסת גלי הים חוזר לעומק הים בזרמים שאנו מכנים "מערבולות". לעתים מהירות הזרימה כה חזקה עד שהיא גבוהה ממהירות שחייתו של שחיין מעולה, דבר המסביר עד כמה מסוכנת תופעה זו. ממדי הזרמים משתנים, רוחבם של הזרמים עד 20 מטר ואורכם לכיוון עומק הים נע בין עשרות מטרים למאות מטרים. הם מהווים גורם טביעה מרכזי עקב סחיפת מתרחצים לעומק ויצירת בורות ותעלות גם בקרבת החוף, היוצרים עומק מים פתאומי.

### שימו לב!

- אין להילחם בזרם, אלא להיפך, לתת לו להוביל אתכם עד לסיום הזרימה ואז לבצע עיקוף ולחזור לחוף ללא מאמץ.
- הישמרו מלשחות בקרבת שוברי גלים עקב תופעת ריבוי הזרמים שבסמוך אליהם.

## עומק מים פתאומי (בורות, תעלות)



בורות ותעלות עמוקים בקרבת החוף ושוברי גלים נגרמים בעיקר על ידי זרמים ועלול לגרום לאיבוד עשתונות ולטביעה, במיוחד לאלו שאינם בקיאים בשחייה. הם עלולים להוות סכנה רבה במיוחד לפעוטות וילדים המשתכשכים בקרבת החוף ואינם מודעים לסכנה האורבת להם.

**בים התיכון -** כתוצאה מתנאים גיאופיזיים כגון "זרמים" נוצרים לעתים "בורות" ו-"תעלות" היוצרים עומק פתאומי באזור הרדוד.

**בכנרת -** מבנה החוף הוא כזה שבזמן שמפלס המים נמוך (בעיקר בתקופות של בצורת) נוצר עומק מים בלתי צפוי.

**באילת -** מבנה החוף הוא שכבר בקרבת החוף המים עמוקים.

### שימו לב!

- היו מודעים לכך שתמיד קימת סכנת בורות ותעלות, גם כאשר הים אינו גלי.
- הקפידו להישמע להוראות המצילים וההנחיות בשלטים המזהירים מפני סכנות אלה.

# ים המלח - סכנה מים מלוחים!

בליעת מים בים המלח ולו קטנה עלולה להביא לתסמינים קליניים עקב הריכוז הגבוה של המלחים המומסים במים אלו, העלולים לגרום להפרעות אלקטרוליטיות קשות, אי ספיקה נשימתית ואף לתמותה.

חדירת מים לעיניים יכולה לגרום לצריבות ולפגיעה בהן.



## שימו לב!

- הימנעו מלטבול את הראש במים ובליעת מים.
- הקפידו להיכנס למים דרך גשרוני מעבר על מנת שלא להחליק.
- עברו למצב של ציפה על הגב ממצב ישיבה.
- במידה ובלעתם מים, ולו גם כמות קטנה, עליכם לפנות מיידית לקבלת עזרה ראשונה מהגורמים שבשטח.

# סכנות אחרות בחוף ובים

## סלעים ושוניות

מבנה חוף המאופיין בסלעים ושוניות מסכן את המתרחצים בוודאי כאשר הים סוער והגלים גבוהים. גם בים רוגע הסכנה קיימת כתוצאה מהחלקה ומפגיעות מהזיזים המשוננים של הסלעים.

## שימו לב!

- אין להיכנס לאזור סלעים, גם אם הים שקט.

## שוברי גלים

שוברי-גלים הוקמו במטרה להרחיב את שטח החוף ולהגן על המתרחצים בים, בעיקר מפני הגלים בעונת הקיץ. יחד עם זאת שוברי הגלים מהווים גם סיכון מאחר שבצמידות אליהם קיימים זרמים מסוכנים וכן מים עמוקים. כמו כן הם מהווים סכנה להתנפצות אליהם כתוצאה מגלים והחלקה כאשר המזח רטוב.

## שימו לב!

- אין לשחות בקרבת שובר הגלים בגלל סכנת הזרמים שבסמיכות אליו, עומק וסכנת התנפצות כאשר הים גלי.
- אין לעלות על שובר הגלים כאשר הוא רטוב על מנת להימנע מהחלקה.

## כלי-שייט ממונעים וספורט ימי

חופים המשמשים לפעילות של כלי-שיט ממונעים וספורט ימי מהווים סכנה למתרחצים כתוצאה מפגיעת של כלי השייט.

### שימו לב!

- הישמרו מכלי שייט ממונעים ושאינם ממונעים ובכל מקרה אל תימצאו באזורים המשמשים אותם ושמרו על מרחק ביטחון מהם.



### מדוזות

המגע במדוזה מסוג "חוטית", השכיחה ברצועת החוף של הים התיכון הישראלי בעונת הקיץ, מפעיל מאות ואלפי תאים צורבים וגורם לצריבה לוחטת דמוית כוויה, כשמקום הצריבה מתנפח ומאדים. במקרים חמורים יותר מופיעות בועות נוזל, חום הגוף עולה ואפשר שתוותרנה צלקות. במרבית המקרים נעלמות האדמומיות בתוך מספר ימים. חומרת הפגיעה תלויה בגודל השטח שנפגע, מיקומו ורגישותו של אותו אדם לארס. אם כי לצריבה כשלעצמה אין בה סכנת חיים, הרי אם הפגיעה מתרחשת בעת שחיה הרחק מהחוף, הרי הכאב יחד עם פחד עלולים להביא לטביעה.

### שימו לב!



- הימנעו ממגע עם מדוזות ככל שניתן.

- במקרה של פגיעה צאו מיד מהמים ושטפו את מקום הצריבה במים ים. ניתן להשתמש בחומץ עד אשר הכאב ישכך.



- אין לשטוף את מקום הפגיעה במי ברז, או לקרר בקרח ו/או לשפשף את מקום הפגיעה.

- תחנות מגישי עזרה ראשונה שבחופים מיומנים לטפל בתופעות אלו. אם הפגיעה חמורה יש לפנות ליטפול רפואי בחדר מיון.

## זיהום ים וחופים

הים וחופיו בדרך כלל נקיים אולם לעתים רחוקות הם מזדהמים כתוצאה מזרימת ביוב לא מבוקר לים העלול לגרום לתחלואה. גם חופים שבהם קיים זיהום סביבתי כגון פסולת בניין, מזרקים וכו' מהווים סכנה.

### שימו לב!

- אין להיכנס למים בחופים שהוכרזו באמצעי התקשורת כמזוהמים ו/או שמוצב שילוט של איסור רחצה כתוצאה מזיהום.



## מצוקי כורכר

חופים שבהם מצוקי כורכר עלולים להוות סכנה כתוצאה ממפולת. סיכון נוסף הוא נפילת אנשים הנמצאים על שפת המצוק שיסכנו את עצמם ואת הנופשים שלמרגלות המצוק.

### שימו לב!

- אל תתמקמו בקרבת המצוקים.
- במידה וקיים גידור ו/או שילוט למניעת התקרבות למצוקים אסורה הכניסה לאזור.





## כלי-רכב בחוף הים

כלי רכב בחוף הים מהווים סיכון רב לקהל המתרחצים וכן לפגיעה בערכי הטבע והנוף שבחופים.

### שימו לב!

- תהיו ערניים לתנועת רכבים בחוף והתרחקו מהם
- דווחו על כך לרשויות.



## בעלי חיים

כלבים וסוסים בחופי הים עלולים לסכן את הציבור בחופים.

### שימו לב!


- אין להכניס בעלי חיים לחוף הים אלא אם החוף מיועד לכך, או שבחוק העזר העירוני אין מניעה לכך.

## קרירת שמש וחום

קרני השמש ותנאי החום והלחות השוררים בחופי הרחצה עלולים לפגוע בבריאות: פגיעה בעיניים, פגיעה בעור עד כדי סיכוי לחלות בסרטן עור, מכות חום והת"בשות.

### שימו לב!

- הימנעו מלשהות זמן רב בשמש והרבו בשתייה.
- מומלץ להשתמש באמצעי הגנה ולהגיע לחוף בשעות בהן קרירת השמש נמוכה.



**אז איך תימנעו  
מסיכונים  
בחופים ובים?**



הקפידו לרחוץ תמיד בתחום מקום  
מוכרז לרחצה בשעות הפעילות  
שבהן פועלים שירותי הצלה ועזרה  
ראשונה.



הישמעו להוראות והנחיות המצילים,  
הפקחים וכוחות הביטחון.



עיינו בשילוט וסימוני האזהרה  
שבחוף ופעלו לפיהם.



למדו על הסכנות הצפויות לכם בים  
ובחוף ופעלו להימנע מהן.



